

Anul XL.

Arad, Octombrie 9|22 1916.

Nr. 41.

**REDACTIA
și ADMINISTRATIA:**
Deák Ferenc-utca 35.

Articoli și corespondențe pentru publicare
se vinde la redacție.

Concursuri, inscripții și
taxele de abonament se
sunt administrării tipografiei diecezane

BISERICA SI ȘCOALA

FORUM BISERICESCĂ-ȘCOLASTICĂ, LITERARĂ SI ECONOMICĂ.

PRIMĂ DORTĂ ÎN SĂPTĂMÂNĂ: DUMINECR.

ABONAMENTUL:
Pe un an 10 coroane
Pe jum. an 5 coroane.

Pentru România și
străinătate:
Pe un an 14 franci.
Pe jum. an 7 franci.

Telefon pentru oraș
și comitat Nr. 266.

Implinirea legii lui Șaguna.

— Urmare și Sfărșit —

VIII. Date statistice demografice.

Pe baza conspectelor statistice, înaintate de singuraticele oficiale parohiale la sfârșitul anului 1915, se poate construi despre mișcarea populației ortodoxe române din protopopiatul Săliștei, în cursul acestui an, următorul tablou:

Nu numărul total al familiilor a fost de 4278 cu 67 mai puține decât în 1914; iar numărul susținelor: 18782 (9304 bărbați și 9478 femei) cu 201 susține mai puțini decât în 1914. Din numărul total al locuitorilor și în cete și scris 13324 de îngi cu 194 mai mulți, decât în 1914. Nașteri legiuite au fost 304 cu 221 mai puține decât în 1914; nelegiuite 13 cu 2 mai puține decât în 1914. Căsătorii s-au încheiat numai 19, cu 106 mai puține decât în 1914. Cazuri de moarte au fost 414 cu 23 mai multe, decât în 1914; cazuri de moarte zilnică au fost 20, cu 17 mai multe decât în 1914 și observ, că numărul acesta încă nici nu poate fi privit ca exact de o parte, fiindcă nu avem până acum date sigure despre toți cei căzuți în răsboiu, de alta fiindcă din partea autorităților noastre bisericești încă nu s-au dat instrucțiunile de lipsă cu privire la felul, cum și pe baza căror acte să poată fi introduse în matriculele parohiale cei căzuți în răsboiu.

Acest tablou statistic prezintă, după cum vedem, cifre destul de măruntoare. În al 2-lea an de răsboiu a scăzut numărul nașterilor cu 221 și s-au sporit cauzurile de moarte cu 40. Iar numărul căsătoriilor a scăzut cu 106. Urmarea inevitabilă a răsboiului de acum va fi o reducere cu atât mai considerabilă și mai dureroasă a populației, cu cât va fi mai lungă durată acestui flagel. După cum am amintit și în capitolul privitor la viața școlară, preste 5 - 6 ani puțini elevi începători se vor mai găsi prin școalele noastre, cari până acum găseau de multimea copilașilor zburdalnicii, deștepti, plini de sănătate și aducători de noroc și de veselie în casele sătenilor noștri.

IX. Afaceri epitropești.

Averile bisericești, școlare și fundaționale s-au administrat în cursul anului 1915 cu exactitatea și corectitudinea obișnuită din vechime în acestea părți astfel, încât nu s-a ivit nici un cuvânt de jalbă și au nemulțămire contra organelor epitropești ale protopopiatului și ale singuraticelor parohii.

În ce privește afacerile epitropești ale protopopiatului însuși, amintesc că prin decizia din 26 Sept. 1915 Nr. 9730 Epitr. Consistorul Arhidiecesan nu numai a aprobat societatile anului precedent, ci totodată a luat cu placere act despre sporul ce-l realizează protopopiatul Săliștei an de an.

Averea protopopiatului nostru este următoarea:

	Cor. fil.
1. Casa protopopească	28044.—
2. Fondul protopopesc	7896.21
3. " Binefacerea (†N. Goșa și Lemény)	5034.16
4. " Andrei Șaguna	5170.03
5. Biblioteca centrală protopopească	28.5.—
6. Mobiliarul cancelariei	458.24
	49459.64
Passive	2200 —
1915:	47 57.64
1910:	25402.26
	21857.34

Rezultă din aceste cifre,
că averea activă a protopopiatului nostru a sporit în cei
din urmă 6 ani cu 21,857 cor. 38 fil.

	Cor. fil.
1. Valoarea tuturor bis.-ș și par. este	558,402.47
2. " pământurilor bis.-școlare	29,2784
3. " drepturilor și regaliilor	113,000.—
4. Averea în bani și obligațiuni	336,881.05
5. fonduri și fundațiuni cu menire specială	81,945.58
6. Valoarea ornărilor utensiliilor și mobiliarului bis.-școlar	102,316.76
	1,223,323.70
Passive	29,377.16
	1,193,946.54
	1,051,629.55
	142,316.99

Deci averea bisericească-școlară a singuraticelor parohii a sporit în cei din urmă 6 ani cu 142,316 cor. 99 fil.

21,857 " 34 "

164,174 cor. 37 fil.

Dacă nu vom pierde din vedere greutățile mari materiale, cu care au avut să lupte parohiile Săliște, Sibiel și Galeș dela 1913 începând, și îndurându-se a urca leșile învățătoarești fără a reflecta la ajutor din vîstieria statului, apoi cheltuielile parohiei Săcel cu zidirea bisericii în 1910/11., ale par. Săliște cu repararea bisericii din Gruia, ale parohiei Mag cu zugrăvire bis. și repararea școalei, ale parohiei Amnaș cu zidirea noului edificiu școlar, ale parohiei Alămori, care a cumpărat o casă pentru școală și locuință învățătoarești și în sfârșit ale parohiei Vale cu adoptarea și largirea edificiului școlar va fi ușor de înțeles, că sporul material realizat în ultimii cinci ani este destul de modest.

În pozitul familiar, în favorul fondului protopopesc în 1915 a rămas necassat în parohiile Amnaș, Alămori și Vale, unde numai dela parohul G. Itu s-a incassat suma de 2 cor. Parohia Aceilu a incassat și administrat în 1915 și restanța din 1914.

lar pentru fondul cultural arhidiecezan s-au administrat prin mijlocirea subsemnatului oficiu protopopesc următoarele sume:

Dela parohia Alichiu pro.	1914 și 1915	Cor. fil.
" Cacova pro.	1915	254:40
" Galeș "		127:90
" Gurariului "		115:40
" Mag "		365:96
" Săcel "		77:10
" Săliște "		192:—
" Sibiel "		1563:70
" Tilișca "		161:50
" Topârcea "		482:60
" Vale "		167:20
		131:—
		3618:85

Terminând cu expunerea momentelor mai însemnante din viața religioasă, culturală și administrativă a protopopiatului nostru în cursul anului 1915, rog Onor. Sinod Protopopesc să binevoiască:

1. a lăua acest raport general la cunoștință;
2. a examină societatile fondurilor protopopești pe anul 1915 și a da absolutor organelor încredințate cu administrarea lor;

3. a examină și aproba bugetul stabilit de comitetul protopopesc pentru anu 1916;

4. a lăua cu aprobare la cunoștință hotărârea comitetului protopopesc în cauza parohilor restanțiere, precum și în privința continuării de a încassa imposițul familiar și în viitor în aceeași sumă, ca în cei doi ani din urmă până se va achita împrumutul luat în 1903 dela "Cassa de păstrare";

5. a închiria hotărârea comitetului protopopesc cu privire la tipărirea unui mănușchiu de predici din cele rostită de preoții tractuali în cursul anului trecut;

6. a lăua la cunoștință comunicatul comitetului protopopesc în chestia colectei pentru orfelinatul din Sibiu și

7. a aproba hotărârea comitetului protopopesc cu privirea la unele îndreptări și reparaturi necesare pentru întocmirea din lăuntru și încălzirea orăilor din casa protopopească.

Milostivul Dumnezeu să reverse darul binecuvântării sale asupra tuturor lucrărilor noastre constituționale — bisericesti; izvorite din cuget curat și îndreptate spre înaintarea culturală, morală și materială a poporului nostru, pe care credința să ne strângută îl va ajuta să scape din vătăarea zilelor invigorite de acum și să ajungă iarăși *vremi cu pace*, ca să se împlinăcă cuvântul Scripturii: „Domnul tărie poporului său va da, Domnul va binecuvânta pe poporul său cu pace“ (Psalm 121 v. 11).

Săliște în 15/I. 1916.

Dr. Ioan Lupăș
protopop

Inainte cu Dumnezeu contra alcoolului!

„Voi sunteți sarea pământului
dar dacă sarea îți pierde gustul,
cu ce îți romănești? Ea nu va
mai fi bună decât de aruncat
afară și de edicat în picioare de
oameni.“

Evanghelistul Matei.

Băgați de seamă că nu e vorba de acțiune viitoare. Iisus nu zice *veți fi* ci *sunteți*. E o fericire a vieții să te gândești că pe vreme de răboi ca și în timp de pace, pe furtună ca și pe senin, noaptea ca și ziua,

se exercită în lume o acțiune de bine, fără care lumea aceasta de mult ar fi ajuns un iad. O, să nu sim nici nedrepti, nici ingrați! Urâtul să nu ne impiedice de a vedea sublimul, nici crima virtutea. În deslătuirea cea mai groaznică a răului și virtutea se înalte pentru a înfrunta pe adversarul ei, și dacă există glorie și frumusețe în scenele tragicе cari se desfășoară acum, nu trebuie să uităm că tocmai virtutea acelora cari sunt sarea pământului e aceea care răspândește aceasta glorie, că florile pe un mormânt. Numai Dumnezeu, la judecata din urmă, va putea spune care din două a întrebuie pe cealaltă: virtutea sau viciul. La mobilizarea infernală a răspuns mobilizarea divină și toate forțele de bine, de curaj, de devotament, de generozitate, de milostenie, s-au pus pe lucru. Si tocmai aceasta dă gust vieții.

Da, voi sunteți sarea pământului și mulțumită vădătutoror cari prin sacrificiul persoanei voastre, dându-vă viață ori înimă, luptați pentru a salvă idealul omeneșc, noi nu desperăm de viitor.

Se povestește că într'un alt răboi, în urma unui assalt eroic, soldații isbutiseră să împlânte drapelul pe poziția dușmanului, dar acest primind întăriri se rein toarce la luptă. Fu un măcel îngrozitor. Aprătorii drapelului cădeau sub coplișirea numărului dușmanilor și un ofițer voind să le cruce vieța, strigă: „Aplecați drapelul“. Dar acestui ordin nu-i se detine ascultare. Într'un având desesperat, inamicul fu respins și drapelul nu fu aplecat.

„Aplecați drapelul“ sunt cuvinte pe cari le auzim adeseori noi, cari apărăm un ideal adus în lume de Hristos.

Aplecați-l, el e prea înalt, descurajați susținătorii; sau aplecați-l, e prea costisitoare apărarea lui. Dar acei cari sunt sarea pământului sunt surzi la asențe ordine. Viețea nu are nici un gust pentru acei cari ar înclina drapelul.

Dar sarea nu dă numai gust, ea mai e și o forță de conservare. Am spus: fără acțiune pentru bine lumea ar fi devenit un infern; aş fi fost mai apropiat de gândul lui Iisus Hristos zicând: lumea ar fi stăpânită de corupție. Dacă aceasta nu s'a întâmplat o datorim sarei răspândire pretutindeni. Să nu ne lăsăm seduși de superstiția numărului. Tocmai aici numărul nu înșinează puterea. Dacă judeci lăzurile superficial socotă că cei buni sunt cotropiți de numărul celor răi; de ar fi adevărat că numărul are forță, binele ar fi fost biruit, dar aceasta nu s'a întâmplat. Binele nu numai că rezistă pretutindeni, dar el și progresează. Cum se desehide un nou focar de corupție, o mână misterioasă vine să arunce un pumă de sare, care-i neutralizează acțiunea.

Uciori o singură voce protestează în mijlocul mulțimii, în numele curațeniei susținători, a dreptății, a dragostei. Dar Isăși protestarea aceasta e o victorie. Ea e sabia care atinge conștiințele, ea e ciocanul care desface câteva pietre din blocul pe care păcatul e pe căile să-l termine. Aceasta acțiune, adeseori invizibilă, nu e prinsă de ochii oamenilor, cu toate acestea e reală și niciodată nu-i vom putea măsura mărimea.

Înălță o încurajare: ceeace e demn de remarcat e că această acțiune e infailibilă ca și acțiunea sarei. Am avut ne numărăte experiențe. Într-un a'elie, la L..., o singură fată a ridicat nivelul moral al tovarășilor sale. Într'o mină, prezența unui lucrător creștin a impus într'atât camarazilor săi, că ei au înșetat să

jure într-o cazarmă de infanterie colonială, la C..., un tanăr a făcut pe camarazii săi sceptici să scoată acest strigăt al conștiinței și inimiei, mărăș omagiu adus lui Isus Hristos: „Ah, de săr întoarce Mântuitorul, toti l-am urmă și ne-am dă capul pentru el!”

Astfel lucrează toți acei căror virtute, curată de orice amestec, își exercită puterea; o putere, o repet, *infalibilă*.

Dar iată ceva mai frumos încă. Această acțiune mai e și o acțiune permanentă. Răul se distrunge el singur. Virtutea, din potrivă, face o operă curabilă. E sarea pământului! Marchizul de Schaffesburg, primul care a fost cuprins de milă pentru soarta nenorociților copii din fabrici, a fost urmat la moarte de un popor întreg. Sarea pământului! Lincoln și d-na Beecher Stowe. Sarea pământului! D-na Butler, care a pornit luptă contra imoralității. Sarea pământului Rochat, din Geneva, fondatorul Crucei-Albastre. Acești oameni și aceste femei a făcut să pătrundă în lume un principiu care nu înțează de a lucra, care le supravețuiește și le va supravețui în totdeauna.

Dar îni veți spune: aceștia au fost eroi și giganți ai binelui; dar noi, cari nu avem puterea lor, ce putem face? Noi muncitori mai umili, lucrăm și noi la aceeași operă și ceeace facem noi e de asemenea nemuritor. Să transmitem deci lumina aceasta ce am primit. Să semănăm împrejurul nostru sămânță nepieritoare care încolțește în bunătate, curaj, integritate justiție. Să creăm în familiile noastre tradiția binelui, să dăm exemplu de virtuți patriotic, sociale, religioase și vom fi fost și noi sarea pământului.

Georges Boissonnas.

Paris.

Nr. 4544/1916.

Concurs.

Prin aceasta se publică concurs cu termin de 18 zile pentru conferirea ajutoarelor pentru anul școlar 1916/17 pe seama elevilor preparandiali dela institutul pedagogic din Arad.

La ajutoarele acestea pot reflecta numai acei tineri români gr. orientali, cari s-au născut și sunt domiciliați pe teritoriu diecezei Aradului, și, înscriși fiind cercetează cursurile pedagogice ca elevi ordinari.

Rugările pentru ajutorul din chestiune trebuie scrise adresate Consistorului episcopal subsemnat, pe calea Direcției seminariale, ajustate cu următoarele documente originale sau autenticate la notariul public regesc:

1. Extras de botez.

2. Testimoniu școlar despre studiul prestat în anul școlar 1915/16.

3. Certificat de paupertate, dela antistia comunală, vidimat de conducătorul oficialui parohial concernent, despre starea materială a recurrentului și a părinților lui. Certificatul să prezinte date positive și concrete despre starea materială;

4. Certificat dela direcția institutului despre aceea, că recurrentul e înscris ca regulat și că decând cercetează regulat prelegerile.

5. Fiecare elev recurrent să spună în rugare, că este asențat ori ba? și dacă da, pe când își aşteaptă eventuala citare la serviciu de arme.

Arad, sed. cons. 22 Sept. v. 1915.

*Consistorul român ort.
din Arad.*

Nr. 4560/1916.

Concurs.

Prin aceasta se publică concurs cu termin de 18 zile pentru conferirea alocării stipendii de căte 300 cor. din fundația „Teodor Pap” pe durata anului școlar 1916/17.

În vederea necesităților speciale ale diecezei, la acestea stipendii condiționate se admit numai elevi ordinari ai cursurilor teologice și pedagogice dela institutul diecean din loc, născuți și domiciliați pe teritoriu diecezei Aradului.

Concurenți au să-și înainteze cererile la adresa Consistorului român ort. din Arad, pe calea Direcției seminariale, ajustate cu următoarele documente originale ori autenticate la vreun notar public regesc:

1. Extras de botez din matricula botezaților, prevăzut cu clauzula parohului local, că respectivul și de prezent aparține bisericii române ortodoxe.

2. Eventualele rudenii dintre reflectanți admisi la concurs, să prezinte și informație familiară, din care să se vadă gradul de înrudire cu fundatorul, spre a-și asigura titlul de preferință la stipendiu.

3. Atestat de paupertate dela direcția politică competentă, cu date pozitive despre starea materială a părinților concurrentului, precum și despre starea materială a concurrentului însuși.

4. Testimoniu de pe anul școlar 1915/16

5. Certificat medical dela medicul institutului despre starea sanitată a recurrentului.

6. Certificat dela Direcția institutului despre aceea, că recurrentul respectiv e elev regulat, și că atare de când și care curs de studiu îl cercetează ca elev ordinari.

Arad, din sed. cons. dela 22 Sept. (5 Oct. 1916.

*Consistorul român ort.
din Arad.*

Nr. 4559/1916.

Concurs.

Prin aceasta se publică concurs cu termin de 18 zile pentru conferirea alocării trei stipendii de căte 300 cor. din fundația „Iosif Popovici—Paffy” pe durata anului școlar 1916/17.

În vederea necesităților speciale ale diecezei, la acestea stipendii condiționate se admit numai elevi ordinari ai cursurilor teologice dela institutul ped.-teol. din Arad, născuți și domiciliați pe teritoriu diecezei Aradului.

Concurenți au să-și înainteze cererile la adresa Consistorului român ort. din Arad, pe calea Direcției seminariale, ajustate cu următoarele documente originale ori autenticate la vreun notar public regesc.

1. Extras de botez din matricula botezaților, cu clauzula parohului local, că respectivul și de prezent aparține bisericii române ortodoxe;

2. Eventualele rudenii dintre reflectanți admisi la concurs au să prezinte și informație familiară, din care să se vadă gradul de înrudire cu fundatorul, spre a-și asigura titlul de preferință la stipendiu.

3. Atestat de paupertate dela direcătoria politică competență, cu date pozitive despre starea materială a părinților recurrentului, precum și despre starea materială a recurrentului însuși.

4. Testimoniu de pe anul școlar 1915/16.

5. Certificat medical dela medicul institutului despre starea sanitată a recurrentului.

6. Certificat dela Direcțunea institutului despre aceea că recurrentul respectiv este elev regulat, și ca atare decând și care curs de studiu îl cercetează ca elev ordinar.

Arad, din sed. cons. dela 22 Sept.
5 Oct. 1916.

Consistorul român ort.
din Arad.

CRONICA.

Consistor plenar. Joi, în 6/19 Octombrie s'a întrunit consistorul plenar al diecezei noastre, în care P. S. S. D. episcop diecean a prezentat răspunsul ministrului president, contele Stefan Tisza dd. 14 Septembrie prin care anunță P. S. Sale, că a luat cu recunoștință la cunoștință declarațiunea patriotică a consistorului plenar ținut la 6 septembrie și că a sușternut acest act patriotic Mai. Sale cesaro și apostolic regești, mai departe rescriptul dd. 4 Octombrie prin care aduce la cunoștință P. S. Sale, că Majestatea sa cu viuă mulțumire preagătios a primit omagiul și declarația de fidelitate a Consistorului gr. or. român din Arad făcut din incidentul declarației de răsboiu a României. Prezintă mai departe actul P. S. S. în calitate de president suplent prin care aduce la cunoștință consistorului, că în înțelegere cu escența sa alesul arhiepiscop și mitropolit Vasile Mangra, a stabilit ziua sănătății, întru episcop și a introduceri dinsului în scaunul metropolitan pe 16/29 Oct. în Oradea-mare. Consistorul luând act despre acest act istoric în viața noastră bisericească delegă pe asesori congresuali Roman R. Ciorogariu, Sava Raicu și Gheorghe Popa să ia parte în reprezentanța diecezei. Sa urmat apoi la petiția corpului profesoral și a funcționarilor diecezani de a li se vota pe durata răsboiului o urcare de scumpe de 40% la salarul fundamental. Consistorul incuvintează cererea.

Cronica bibliografică.

Irmoser. Cuprinde pe 192 de pagini, cântări bisericești puse pe note într-un cașt portativ foarte practic, hectografiate clar pe hârtie fină. Anume: *Irmosul* al Nașterii Născătoarei de Dumnezeu, Înălțării sf. Crucii, Întrării în biserică, Nașterii Domnului, Botezului Domnului, Întărimii Domnului, Bunevestiri, Floriilor, Învierii Domnului, Înălțării Domnului. Pogorârii Dubului

Sfânt, Schimbării la față, Adormirii Născătoarei de Dumnezeu, Cuvine-se cu adevărat gl. 4, Cuvine-se cu adevărat gl. 5, — condacul sf. Vasilie. *Priplele*: A Nașterii Născătoarei de Dumnezeu, Înălțării sf. Crucii, Cuvioasei Paraschiva, mucenicilor Dimitrie și Gheorghe, arhanghelilor Mihai și Gavril, Intrării în biserică, ierarhilor Nicolae și Vasilie, Nașterii Domnului, Botezului Domnului, sfintilor Trei Ierarbi, Întărimii Domnului, Bunevestiri, Floriilor, Dumineci Tomii, Înălțării Domnului, Pogorârii Duhului sfânt, Constantin și Elena, Nașterii sf. Ioan Botezătorul, sfintilor apostoli Petru și Pavel, sfântului proroc Ilie, Adormirii Născătoarei de Dumnezeu, Schimbării la față, Tăierii capului sfântului Ioan Botezătorul. *Heronice*: Pe glas 1, 4, 5, al liturgiei celor înainte sfintite. *Pricesne*: Lăudați, a Nașterii și Înălțării Domnului, Botezului, Pogorârii Duhului sfânt La muntele Sinai, Domne înaintea Ta, Spune-mi... ce este omul, Ostenit-am, Spune-mi... să-vărsitul, Ochiul, Liturgiei celor înainte sfintite, Doamne unde voi să fug? Pleacă Doamne, Ridica-voi ochii mei, Laudele Paștilor, Mărire Arhiereului, Condacul sf. Nicolae, Nașterii Domnului, Psalm 136 (La râul Vaviloului). Învierea Stiburile la sănătirea apei celei mari. Împărate cerești. Mărire Tatălui pe mare. Snante Dumnezeule pe mare. Sfânt (Neanes) pe postul mare. Pe Tîne. Să poate comanda pentru suma de Cor. 10. — 12 — cor + porto 45 fil. dela *Pavel Popa*, esactor diecean, în Caransebeș.

Concurse.

Pentru îndeplinirea postului de învățător-cantorial dela școală confesională gr.-or. rom din B. Forău-Prisacă se publică concurs cu termin de 30 de zile dela prima publicare pe lângă următoarele venite:

1) Cvatir cu grădină 2) dela comuna bisericească 600 coroane 3) Intregirea salariulgi dela stat 4) Încălzirea salei de învățământ o prestează comuna bisericească 5) Venitele cantoriale.

Cei ce doresc a ocupa acest post sunt poftiți a se prezenta în vremea Duminecă ori sărbătoare la să. biserică din B. Forău, iar recursele lor, adresate comitetului prohial, să le înainteze comitetului protopresbiteral gr.-or. rom. din Belényes Beiuș.

Comitetul parohial.

In conțelegeră cu: *Moise Popoviciu* adm. ppesc.

—□—

3—3

Edict.

Învățătorul Constantin Mărăț din Moneasa care și-a părăsit postul pe vreme mai lungă fără de a-și anunța la superiorii săi ubicătunea, prin aceasta este îndrumat ca în 30 de zile dela prima publicare a acestui edict să se înșătăzeze la sub senatul Consistor și să-și reocupe postul, la dinconstră postul său învățătoresc se va considera de vacanță.

Arad 23 Septembrie (6 Oct.) 1916.

Consistorul rom. gr. or. din Arad.

—□—

2—3